

سادگی و پیچیدگی

دو قطب طراحی

دکتر جهانشاه پاکزاد

اگر چه مقوله سادگی و پیچیدگی یکی از مباحث قدیمی مبانی نظری طراحی است ولی بحث پیرامون ماهیت این دو مفهوم همچنان ناتمام و پرجذبه باقی مانده است .

در مقاله زیر ضمن تعریف سادگی و پیچیدگی به اجمال ، با توجه به نمود آنها در سه سطح متفاوت زمینه شهری ، معماری و جزئیات دستگامی معرفی می شود که به کمک آن جایگاه هر اثر طراحی از

لحاظ سادگی و پیچیدگی بصری قابل تشخیص است .

مقدمه

جریان دیدن همیشه توأم با حرکت چشم است . چشم همواره با نگاههای سریع به نقاط مختلف هر حجم یا منظره آن را بررسی می کند و می بیند . در واقع عمل دیدن از طریق همین نگاههای سریع به نقاط یا واحدهای منفرد انجام می گیرد . انسان می کوشد تا این واحدهای منفرد را به صورت کل در آورده و برای آن توضیح عقلی بیابد . این کار یعنی وحدت

جوئی احساسی به وسیله متصل کردن ذهنی نقاط به یکدیگر صورت می پذیرد . تصویر (۱) .

هر چه نیروی جاذبه و تعداد نقاط جاذب یک حجم یا منظره کمتر باشد از سرعت نگاهها بیشتر کاسته می شود و هر چه از سرعت نگاهها کاسته تر شود ، موضوع یا سوژه سریعتر درک می شود و به اصطلاح بر وضوح و خوانائی آن افزوده می شود . در " طراحی ساده " کوشش بر ایجاد وضوح و خوانائی سریع و آنی است . پس طراحی ساده از دیدگاه این مقاله به آن طراحی گفته می شود که درک آن به فوریت و با وضوح و خوانائی بیشتر می باشد . خوانائی سریع باعث تحریک کستر اندامهای حسی و فشار بصری می شود و از نظر عاطفی نوعی تعادل بصری و آرامش در انسان به وجود می آورد . در معماری برای بیان تصویری

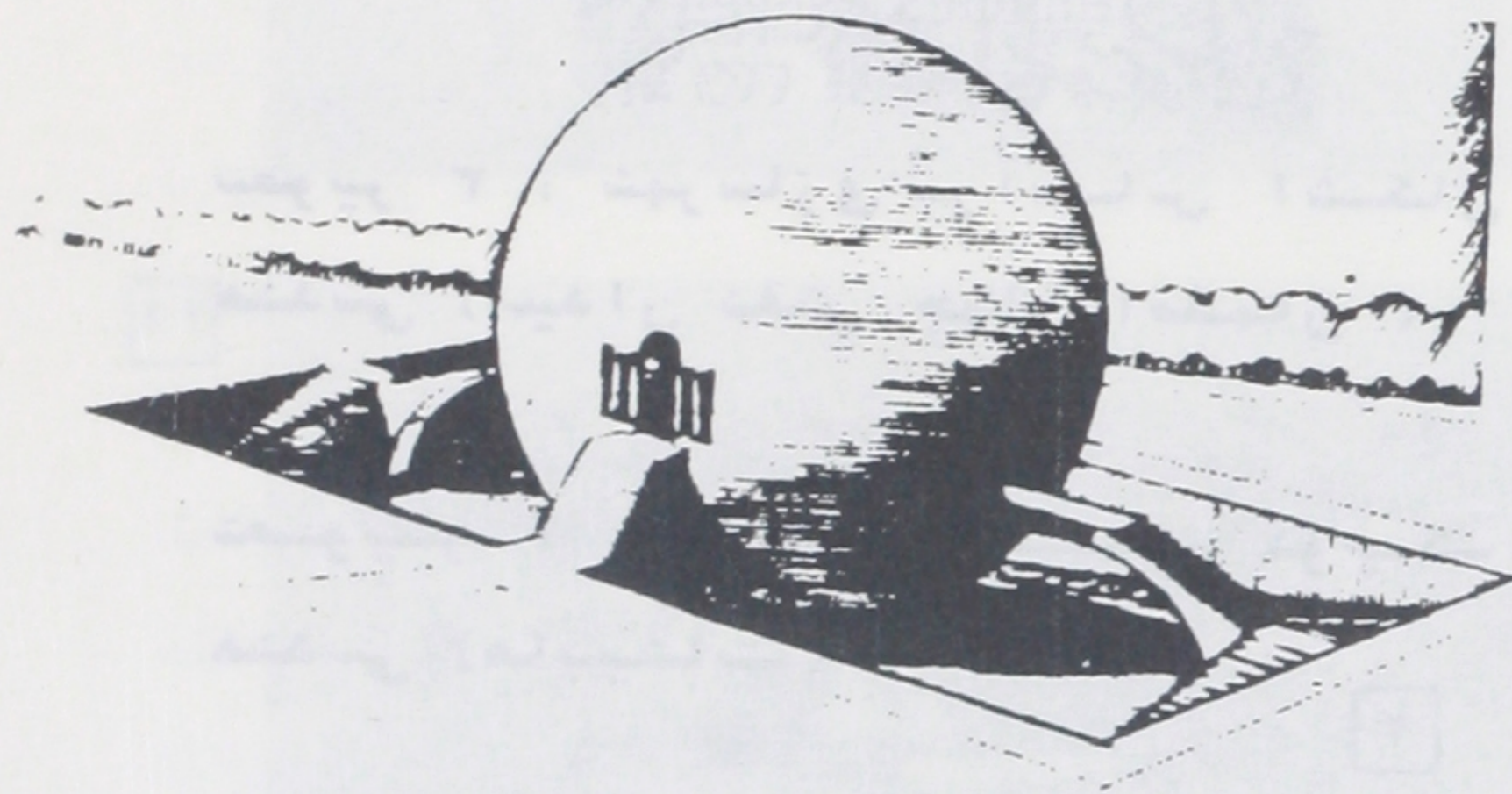

۱

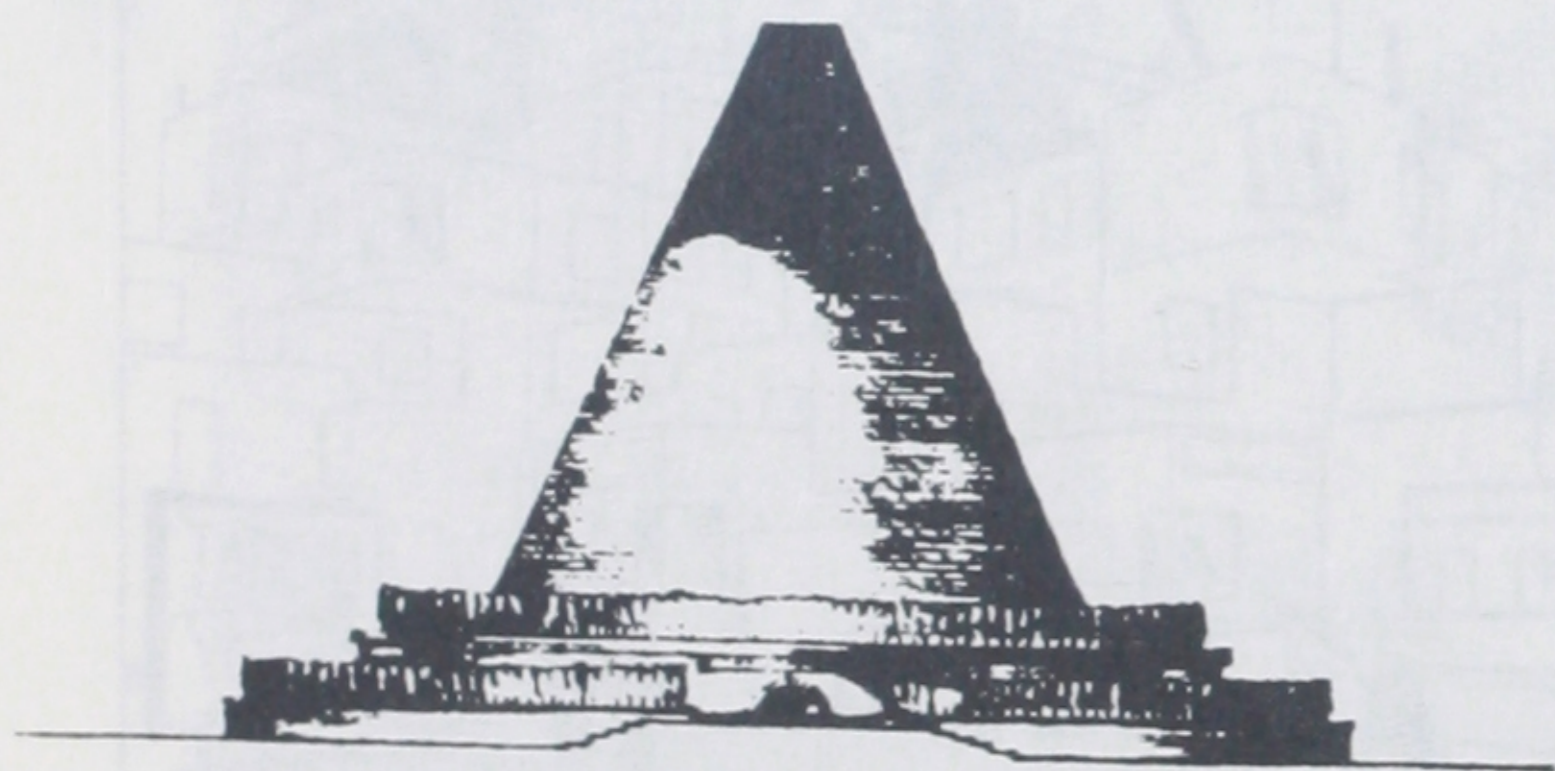
تصویر ۱ : شکل و حرکت چشم فردی

تصویر ۲ : معماری بر اساس اجسام افلاطونی

پروژه برای کشاورزی : لودو

۲

مقبره سرباز گمنام : اتین لوئی پولی

و کسالت می‌شود . آری چشم و ذهن به محرکهای کافی مخصوصاً " عوامل تمییح کننده نیز احتیاج دارند . برای جلوگیری از یکنواختی از طراحی پیچیده استفاده می‌شود . طراحی پیچیده به آن طراحی گفته می‌شود که معمولاً " نقاط جاذب آن متعدد می‌گردد و تعدد نقاط جاذب با تمایز منطقی، کنجکاوی را برمی‌انگیزد و ذهن را به فعالیت بیشتر وامی‌دارد . در معماری برای بیان تصویری فرم پیچیده از ترکیب و استحاله فرمهای غیر هندسی نامنظم و حتی ادغام اجسام کوچک هندسی با یکدیگر در یک جسم استفاده می‌شود تصویر (۴) . در شهرسازی معمولاً " با ایجاد انتظامی پر تنوع و متمایز یا بافتی ارگانیک و غیر هندسی منظور پیچیدگی برآورده می‌شود تصویر (۵) . یکی از ترندهای طراحی جهت ایجاد پدیده پیچیده ابداع و جانمایی

ساده از اشکال اولیه هندسی مانند مثلث ، مربع ، دایره و از اجسام افلاطونی مثل مکعب ، استوانه ، هرم ، مخروط و کره و ... استفاده می‌شود تصویر (۲) . در شهرسازی ایجاد انتظامی مشخص و انطباقی محسوس بر مبنای اشکال اولیه هندسی این قصد را برآورده می‌کند تصویر (۳) . در این انتظام بزرگی و کوچکی اجسام ترکیب شده اهمیت ندارد ، زیرا آنها جزئی از یک کل بزرگتر هستند . یکی از روشهای دیرینه ایجاد تعادل بصری ایجاد " سادگی " با ترنند قرینه سازی است . حذف ریزه کاریها و جزئیات کم اهمیتیت و درجه دوم نیز به سادگی کمک شایانی می‌کند . بدیهی است که استفاده از عناصر و ترندهای فوق در صورت عدم مهارت طراح می‌تواند خطر یکنواختی را بدنبال داشته باشد و خطر یکنواختی موجب رخوت ذهنی